

Terepi bemutatók

„A” program: Az évtized folyója a Rába Erdőművelési problémák a Kemenesalján

Csorna, magyar m. város, Sopron vmgyében, kies róna vidéken, mely szálás erdővel, s nádas helyekkel véték körül. Lakja 4000 r. kath., 30 zsidó. Van itt a praemonstrati szerzeteseknek ékes lakhelyük, és prépostságuk, mellyel hiteles levéltár van összekötvé. Továbbá van itt postahivatal, gyógyszertár, minthogy a megyének egyik orvosa helyben szokott lakni; csinos préposti kert, több bolt és jeles épületek. Róna határa mintegy 13,000 holdra terjed, s 2/3 részét herceg Eszterházy, 1/3 részét a csornai prépost bírja; ezeken kívül a Potyondy család is bír itt 4 udvarterket. Urbériség: a herceg részéről 51⁶/₈, a prépost részéről 28 egész telek. Szinte a csornai prépost részéről van 1300 hold szántó föld, 1400 hold rét, 500 hold legelő, 600 h. erdő, 200 hold kert. A herceg részéről nem közöltetett. Földe igen jó fekete agyag, terem búzát, rozst, árpát, zabot, kukoriczát, burgonyát, s az uraságoknál sok mesterséges takarmányt. Szarvasmarhát, lovat szépet nevel; juhot csak az uraságok tartanak. 1849. jun. hónapban itt kemény verekedés történt a császári osztrák sereg egy osztálya, és a Kmety magyar tábornok serege közt; melly alkalommal egy részről a császár nevét viselő dsidás ezred, magyarok részéről pedig a huszárság ritka vitézséget fejtettek ki, és igen elkeseredett többször megújított lovassági rohamok után, az osztrák sereg a Hanságon keresztül Mosony felé visszahúzódott. Ez ütközetben mind két részről tetemes volt a veszteség. Elestett maga az osztrák hadat vezérlő Vyss tábornok; a magyarok közül szinte több főtiszt.

Az ausztriai Wechsel hegységben eredő Rába folyó végigfolyik a Grázi medence keleti részén és a Kisalföldön, majd Győrnél torkollik a Mosoni-Dunába. Teljes hossza 311 km, amiből 211 km Magyarországon területére esik. Nicknél ágazik ki belőle a természetes meder nyomvonalát követő szabályozásokkal kialakított többcélú csatorna a Kis-Rába, melynek befogadója a Rábca folyó. Az öreg Rába és a Kis-Rába között elterülő aláereszkedő sík északon a Hanság mocsaraiba megy át. Ezt a területet hívják Rábaköznek. Legjelentősebb települései Kapuvár és Csorna.

A bemutató során a Rába folyó múltjával és szabályozási kérdéseivel vízügyi szakember segítségével ismerkedhetünk meg. A program részét képezi még az erdőgazdálkodási problémák megvitatása is, különös tekintettel az erdőművelésre.

Szil-Sárkány, magyar falu, Sopron megyében, Csornához délre 1½ órányira, a pápai országútban, 718 r. kath., 518 evang., 4 ref., 60 zsidó lak., kath. és evang. anyaszentegyházakkal. Róna határa tagosítva van. S ebből szántásra mintegy 2200, rétnek és legelőnek 1796 hold használtatik. Földje fekete agyag, s kitűnő szorgalommal műveltetik. Legtöbb a tiszta buza, aztán rozs, árpa, zab. Bükköny, luczerna, lóher nagy mennyiségben terem; őszi repce is kisebb mértékben. Birják Högyész Pál, Potyondy család, és több közbirtokosok, kiknek csinos lakházaik vannak itt, s jeles gazdaságot és birkatenyésztést űznek.

„B” program: Intenzív vadgazdálkodás a Kemenesalján (A göbösi vaddisznóskert bemutatása)

Csapod, magyar falu, Sopron vgyében, Sopronhoz kelet-délre 4½ mfd. 900 kath. lak., paroch. Szentegyházzal. - Határa 4000 holdnyi, mellyből 1000 hold szép tölgyes és cseres erdő. Birja h. Eszterházy.

A melléképületben látványos vadászati témájú képeslap-kiállítást mutattak be a XX. század elejéről és itt volt látható *Greguss László Géza* fotókiállítása is. A kiállítást *Balsay Endre* szervezte, aki nagy

1999. évben épült 300 ha-on. Vadászkertről, tenyészkertből, karanténkertből áll. A kertek közti mozgás átfogók segítségével történik.

Egyéni és társas vadászatokat szerveznek benne. Éves teríték 80-100 db vaddisznó körül mozog. A disznóállomány szinten tartása a belső szaporulaton kívül befogással történik külső területekről. A program érdekessége a vadászpuskák és vadriasztó szerek, valamint eszközök kínálata.

súlyt helyezett az elődök munkájára, életük, szakmai tevékenységük bemutatására.

A program Göbösmajorban a vándorgyűlés emléke alkalmából állított kopjafa avatásával fejeződött volna be, de a meglehetősen mostoha időjárás miatt ez az esemény elmaradt. A kopjafa, elkészült és hirdeti a Vándorgyűlést.

Kapuvár, magyar m. v. Sopron vmegyében, rónaságon, Sopronhoz keletre 5 mfdnyire, 6 evang., 50 zsidó, 4000 r. kath. lak., derék paroch. egyházzal és plebániával. Van itt jeles uradalmi tisztikak, postahivatal, serfőzőház, mellyben igen jó ízű sör főzetik. Lakosai közül 84 kézműves, 4 kereskedő, 10 lakó, 669 zsellér, kik különben hajdutelkes gazdák, de mivel csak 18 gyalog napot szolgáltak, zselléreknek nevezettek. Mindnyájan kiváltságosok. Gr. Nádasdy idejében a várban rendes katonai szolgálatot tettek, s azért kapták földjeiket s kiváltságaikat, s a vámtól ezelőtt országszerte mentesek voltak. Határa 6000 hold, mellynek fele szántóföld, fele rét és legelő; fele urbériség, fele majorság. Földe agyag, melly megerem minden természetnyit; főkép azonban gabona és dohány természetik; az állattenyésztés s a mezei-gazdaság az uraságnál kitünő karban van.

Négy országos-vására jan. 10., mart. 25., jul. 25., nov. 1. s minden csötörtökön hetivásár. Folyóvize a kis Rába, melly régen a várt két ágával bekerítette. E vár hajdan a nevezetesb erősségek közé tartozott; a török ellen 1559. 30 t.czikk szerint megerősítettet rendeltetett. 1656. a bádeni fejedelem ostrommal bevén, a törököktől roppant hadikészületek foglaltattak el. 1708. Rákóczy seregei bevén, leromboltatt, s régi erősségének nyoma sincs. Említést érdemel, hogy 1749 mart. elején a halászok a Hanságban levő királytóból egy 8 éves vadgyermeket hálóval fogtak ki, ki is az uradalmi lakba vitetvén, mart. 17-kén Hany Istvánnak kereszteltetett, s már beszélni és némi munkát tenni is kezdett, midőn vigyázatlanságból megszökött, a Rába folyóba ugorván. Birja Kapuvárt h. Eszterházy Pál.

Az erdészet épülete Kapuváron

...ERDEINK MAJD LOMBOSODNAK,
S BENNÜK JÁRNI JÓ
/HIMNUSZ A BÉKÉRŐL.RADNÓTI MIKLÓS/
135. ERDÉSZETI VÁNDORGYÜLÉS
EMLEKÉRE ÁLLÍTOTTÁK A RÉSZTVEVŐK
KAPUVÁR – GÖBÖSMAJOR
2004 JÚLIUS 2.

„C” program: Kastélyprogram a leési erdőben

A barokk-rokokó építészet reprezentánsa a XVIII. századi magyar kulturális élet egyik fénypontja volt, mely nemcsak a környékre hatott fényűző eleganciájával, hanem Európa távolabbi pontjaira is. A „Magyar Verszália” építése a barokk főúr Esterházy Fényes Miklós nevéhez fűződik (1765-1780).

A kastélyhoz több kisebb kastély is tartozott egy szabályos rendszert alkotva (Csapod, Rőjtök, Lestvár).

Napjainkban is az egyetemes kultúra része (zenei élet).

A hozzá tartozó kastélypark egyedülálló nyiladékrendszerével, lágy- és fásszárú növényvilágával, az újjáépített kínai házzal (Bagatelle) közkedvelt idegenforgalmi látványosság.

A kastély megtekintése után a hozzá tartozó parkerdőben folytatódott a program, ahol ismertették a parkerdő múltját és jelenét.

Befejezésként emléktáblát helyeztek el Adamovich László professzor szülőházán, Fertődön.

Adamovich emléktábla-avatás

A Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karának nevében *dr. Mézes Károly* emeritus professzor, dékán, a diáktársak nevében pedig *Hábel György* (Budapest) és *Perlaki Ferenc* (Burgenland, Kismarton) aranydiplomás erdőmérnökök méltatták e megemlékezés jelentőségét.

Forradalmunk szovjet legázolását követően 1956. november 7-én tanártársaival, feleségével, négy gyermekével és mintegy 300 erdőmérnök hallgatóval az emigrációt választotta. Kanada fogadta be őket és a Csendes-óceán partján, Van-

Eszterháza, hercegi kastély és kert Sopron vgyében, Sopronhoz keletre 3, a Fertő tavához ¼ mfdnyire. Az eszterházi kastélyt és kertet, melyek pazar pompásságuk miatt magyar Versaillesnek neveztek, bár hajdani fényükből sokat vesztek, most az egész országban a legszebb s legdícsőbb kastélyok és kertek közé sorolhatjuk. Épült ez a süttöri, vagy sőjtöri határban rónaságon. A várkastélyhoz mindenfelől fasorok visznek be, s maga számos urasági mesteremberektől lakott épületekkel, istállókkal, kétfelől pedig a nyári és téli kertekkel vétetik körül. Az egész két részre van osztva u. m. al- és fel-épületre. A felső, vagy tulajdonképeni kastély köröskörül faragott képekkel párkányoztatik. Egész szélessége kívülről 54 öl, szárnyai 25 öl szélesek, 12 öl hosszúak. Van benne 126 ékesen kifestett és bőven megaranyozott szoba, ide nem számlálván a különböző csarnokokat és termeket. Az alsó épületben 2 felől 46 szoba számláltatik az udvari játékszínen kívül. Kerülete az egész Eszterházának a kertekkel együtt 6000 bécsi ölet, vagyis 1 ½ német mértföldet tesz. – Van itt 13 zsellérház is, 280 lakos, eredeti angolméses, és egy répacukorgyár, mely évenként készít 400 mázsa fejeértett cukrot, 100 mázsa jobbféle szörpöt, és 500 mázsa melassát. A leírt Eszterházi pompás kastély az Eszterházy hercegi család majorátusi birtokához tartozik.

couverben kaptak új otthont. Itt még négy éven át oktatta a befogadó ország elvárásainak és szokásainak figyelembevételével a soproni diákokat. Ezt követően a UBC Fakitermelési Tanszékén angol nyelven tanított adjunktusként, docensként, végül emeritus professzorként 16 éven át. Közben hidakat tervezett, kivitelezett és műszakilag ellenőrizte. Vendégprofesszorként Kelet-Ázsiában Malajzia erdészeti egyetemén tanszéket szervezett és oktatott további 8 évig, végül Afrikában, Tanzánia erdészeti egyetemén még két évig vendégprofesszor volt. Ezek a diákjai is nagy szeretettel gondolnak magyar professzorukra.

Tudományos kutatásainak eredményét publikációban többször is közkinccsé tette. A VII. Erdész Világkongresszuson Buenos Airesben 1972-ben, a FAO/ILO szimpóziumon Sopronban 1973-ban is. A fakitermelés az erdészeti szállítás és a természetvédelem összehangolásának fontosságát hangsúlyozva, rámutatott a fakitermelés társadalmi-gazdasági összefüggőségeire is. Mindezzel úttörő jelentőségű munkát végzett mindnyájunk javára.

A magyar politikai vezetés és ehhez igazodva a soproni egyetem is, 1990 előtt az emigrációtól hivatalosan elhatárolódott. Ez nagy vesztesége hazánknak és a magyar erdészetnek. A változás után egyetemünk dr. emeritus professzor

Adamovich László soproni tanári munkásságát elismerve, a „Pro Universitate Soproniense” kitüntetést adományozta. A tiszteletbeli aranydiplomát 1996-ban kapta meg.

1984 óta nyugdíjasként feleségével Vancouverben él családi házukban szép kerttel körülvéve. Ebben – a hét hatalmas, 42-45 m magas kanadai duglasz fenyőfa mellett – „soproni és Sopron környéki” botanikus kertet is kialakított: gesztenyefákkal, fertőszentmiklósi diófával, somfákkal, ciklámenekkel, gyöngyvirágokkal, ősi kikeriaccsal, Ikva-parti leánykőöröcsinnel, hunyorral, Répce-parti tőzikekkel, a leési erdőből hozott kigyóhagymával. Sokat sétálnak benne hat gyermekük 12 unokájuk szeretetét élvezve. Sikeres és nagyon változatos életét újra átélve emlékeiben, békés nyugalommal tekint a múltba nagy életbölcse-séggel. Erdészcsaládból származik, több generációból. Erdőben, erdészletben született és ott nőtt fel, nem is lehet ő más, mint lélekben is igazi erdősz.

Kívánjuk, hogy 2006-ban a gyémánt diplomáját, majd még 5 + 5 éven át a vas- és rubindiplomáját is megélhesse. A magyar erdészletársadalom büszkeséggel és szeretettel gondol rá, mert becsülettel helytállt és sokat alkotott nemcsak a távoli nemzeteknek, hanem a mi javunkra is.

Elmondta: **Hábel György**

„D” program: Élőhely-rekonstrukció és intenzív nemesnyár-gazdálkodás a Hanságban

Az esős időjárás a nemesnyár-gazdálkodással kapcsolatosan tervezett bemutatókat sző szerint elmosta. Csak az autóbuszok ablakából nézhattük az erdőrészeket. Feltűnő volt, hogy az egyes erdőtömbökben a nemes nyárak ágórván csoportosulva megjelent a gyapjas szövőlepke.

A rekonstrukció az egykori hansági lápvilág élőhelyei egy részének helyreállítását célozta meg a Fertő-Hanság Nemzeti Park védett területén. A vizes élőhely-rekonstrukció keretében három, egymástól függetlenül elárasztható terület egység került kialakításra. A beruházást a Magyar Állam és a Holland Királyság támogatásából finanszírozták. A terület a Magyar Állam tulajdona. A tervek szerint elárasztott első két területen megkezdődött az őshonos növény- és halfajok betelepítése. Ugyancsak elkezdődött a víz kémiai, botanikai és zoológiai monitoringja.

A rekonstrukciós terület a madárvonulás időszakában is jelentős táplálkozó helyként működik. A különböző úszó- és bukóréce-fajok mellett megjelentek a későbbiekben potenciális fészkelők, mint a kormos- és fattyúserkő, cigányréce. Ezenkívül nagyszámú átvonuló faj egyedei változó mennyiségben. Folyamatosan megfigyelnek itt egy táplálkozó réisas-párt és a Fertő tőről átrepülő nagyköcsagokat, kanalasgémeket.

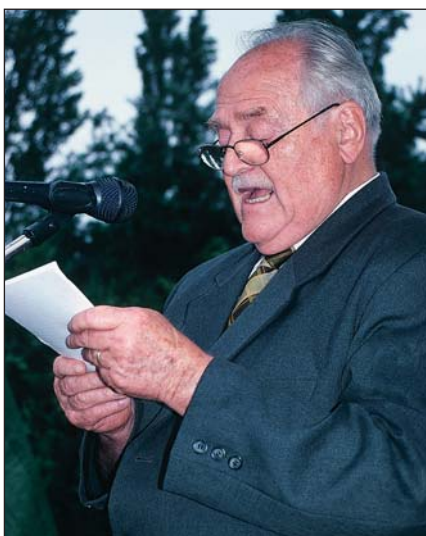
Pusztasomorja, Wüst-Sommerein, magyar falu, Moson gyében, a Hanság mellett, 823 kath. lak., fiókegyházzal. Van 19¼ harmadrendű egész jobbágy telke, 52 telkes gazdája, 152 hold második, 354 hold harmadik, 152 hold negyedik osztálybeli szántóföldje, 132 embervágó rétje, nádvága. Lakosai földművelésen kívül gyékén-készítésből, széna-szállításból, és szekerezésből élnek. F. u. h. Eszterházy. Ut. p. Moson.

Firbás Oszkár Kiss Ferencre emlékezik

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, Kedves Barátain!

Ebben a kis szalmatetős parasztházban látta meg a napvilágot 144 évvel ezelőtt nagy erdészünk, Kiss Ferenc. Itt élt, itt dolgozott és nevelte nyolc gyermekét Kiss Zsigmond, a faluszerte nagy tekintélynek örvendő, különös iskolai végzettség nélküli egyszerű parasztember. A látogatók hitetlenkedve néznek körül a kis ház szobájában és a konyhában, ahol valaha tízen éltek. Elképzelhetetlen, hogy ilyen szűkös körülmények között hogyan küzdhetette fel magát Kiss Ferenc a magyar erdészek legnagyobbjai közé. Bölcs szülei és messzire látó falusi tanítója felismerték a kisfiúban a tehetséget, és beírták a híres soproni Berzsényi Gimnáziumba. Az iskola megsárgult lapú anyakönyvében található az 1878. évben érettségizett tanulók névsora, pályaválasztással feltüntetve, ahol már látható erdészi elkötelezettsége. Pályaválasztására ősi paraszti származása és a honfoglalás idejében a magyarok kultikus fája néven tisztelt szilfa nevét hordozó falujá-

nak környezete hathatott. Selmechnyai akadémiai ösztöndíjából segítette szerényen élő családját és öccsei taníttatását. 1882-ben erdómérnöki oklevelet szerzett.

Szeged városa 1885-ben államerdészeti kezelésre ajánlotta fel siralmas állapotú homoki erdőit. Bedő Albert országos főerdőmester Kiss Ferencet

küldte Szegedre, akinek élete ettől kezdve hetven éven át szorosan összekapcsolódott a homokfásítással.

A XVI. és XVII. századi kíméletlen török erdődúlások, majd az ezt követő viharos évszázadok erdőkárai nagyon megtépázták az amúgy is szegényes alföldi erdőfoltokat. Az 1867-es kiegyezés után a kibontakozó vadkapitalizmus is hozzájárult a dél-alföldi erdők letarolásához. Amikor Kiss Ferenc 1885-ben munkához látott, Csongrád vármegyének majd egyharmadát kitevő Szeged város birtokain a leírások szerint csupán néhány hold erdő árválkodott. 1893-ban közel 600 hold erdő telepítésével akadályozta meg a legveszélyeztetettebb helyeken a futóhonok továbbterjedését. Ezzel megmentette Kistelek község már félig homokkal betemetett szélső házeit és megállította a homokfúvások továbbterjedését.

1895-ben csemetekertet létesített. Abban az időben ez úttörő vállalkozás volt. Amikor Bedő Albert pártfogoltját meglátogatta, az egyik csemetekertben járva, kihúzott egy csomorosnyárfa csemetét a földből. Zsebkönyvében le nyomtatva magával vitte a meg-

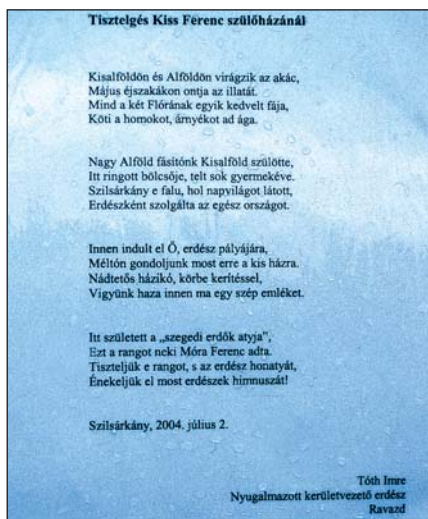
jegyzéssel, hogy ilyen csemetét most lát életében először.

1899-ben országos gazdasági kiállítás volt Szegeden. Kiss Ferenc a kiállításra a Szeged környéki homokterületek beerdősítéséről gazdag szemléltető anyagot hozott össze, amelyet később az 1900-as, Eiffel-tornyot felvonultató párizsi világiállításra is elvittek.

Az 1923-as alföldfásítási törvény megszületése Kaán Károly érdeme, aki viszont Kiss Ferenc munkásságából merített erőt törvényhozási harcához, hiszen Kiss Ferenc munkássága megbizonyította, hogy lehet az Alföldön sikeresen erdőket nevelni.

Az Erdészeti Lapok 1931-ben indította el az alföldfásítással kapcsolatos cikksorozatát, amelynek bevezetőjét Kiss Ferenc „Az alföldfásítás gyakorlati kérdéséhez” című írása adta. Ebben a homoki erdők telepítésével kapcsolatos tapasztalatait foglalja össze és adja közre. Figyelemre méltó, hogy az akác által elfoglalt terület Kiss Ferenc működése alatt a tízszeresére növekedett. 900 hold feketefenyőt telepített a sívó, futóhomokra.

Folyamatosan hangoztatta azonban, hogy a homok megkötését ered-

A verset felesége olvasta fel

Móra Ferenchez. Ennek a barátságának eredményeként született meg Móra csodálatos könyve a Georgikon, melyben Móra utolérhetetlenül jellemzi a fák.

Móra a Szegedi Naplóban így írt róla: „Kiss Ferenc, akiről e fejezet szól. Azám, csakhogy én azt fogadtam, amikor nagykönyvemmel belefogtam ebbe a tárcasorozatba, hogy ennek fák, füvek és mindenféle tücskök bogarak lesznek

kertet csinált a sívó kopárból. Milyen nagy költő az ember, aki ilyen szépet tudott álmódni és milyen boldog lehet az a költő, akit túlélnek az álmái.”

Igen nagy megtiszteltetés számomra, hogy Kiss Ferenc közvetlen tanítványának vallhatom magamat. Diplomamunkaként a Szeged vidéki futóhomok erdőművelésével kapcsolatos feladatot kaptam Roth Gyula professzortól. Bátorságot véve magamnak felke-

ményező fenyőtelepítés után már a második generációban lombos fajokkal kell a fenyőt felváltani. Sajnos nem mindenütt fogadták meg a tanácsát.

Az emberekről sem feledkezett meg, mint ahogy írja 1931. évi beszámolójában: „A világháború utáni első teendőm, hogy a városban lévő sok munkanélkülinek az erdőben munkát adjak.”

Legnagyobb összefoglaló munkája az Erdészeti Lapok 1939. évi füzetében jelenik meg, amelynek címe: „Szeged erdészete”. Ebben összefoglalását adta a szegedi erdők történetének. A mű tartalmazza ötven éves működésének minden lényeges mozzanatát.

Több évtizedes tudományos és gyakorlati munkája elismeréseképpen a szegedi tudományegyetem 1939-ben díszdoktorrá avatta.

Kiss Ferencet meleg barátság fűzte

a hősei, az emberek irgalmatlanul kizáratnak belőle. Nem érdemlik meg, hogy bejussanak ebbe a társaságba. Amit fogadtam, állom is. Kiss Ferenc az én szememben nem e világból való ember. Őbenne a fák lelke él, amelyeknek ura és királya. Ó, ha minden király úgy szeretné alattvalóit, mint Ő, de soha nem volna háború a világon. A szilfa neki adta a keménységét, a nyárfá a légyságát, méltósága a tölgyé, derült nyugalma a juharé, szelíd magyar bánata az akácé. Az egész ember termő élete olyan, mint az almafáé a napsütötte tisztáson. És az a csodálatos, hogy nemcsak a bogarak vannak jóba Kiss Ferkóval, hanem az emberek is. A jósnak olyan atmoszférája árad belőle, hogy az ember maga is jobbnak érzi magát, ha vele van. Ez a szürkefejű ember azzal játszotta végig az életét, hogy erdőket ültetett a homokba, s arca verejtékével

restem az akkor már 86 éves Kiss Ferencet.

Huszonkét éves erdészpalántaként nagy megindultsággal figyeltem, hogy az agg ember hogyan ereszkedik térdre és gyengülő szemei miatt szinte tapogatózva szedegeti össze a hullott makkokat. Mutatta a naplót, amelyet naponta pontosan vezetett a lehullott makkok számáraól.

„Tudod édes öcsém, nem akarom az időt kihasználhatlanul hagyni, ezt még el tudom végezni, s talán adataimat majd ti fiatalok egyszer felhasználhatjátok.”

Tartalmas és igen eredményes életének utolsó éve a második világháború gyászos befejezésére és a kommunista berendezkedés kezdetére esnek. A nagyon alacsony paraszti sorból, a saját tehetségének és munkájának köszönhetően a magyar erdészet élére küzdő ember a második világháború előtt miniszteri tanácsosi címet érdemelt ki ma-

gának. Az új, keletről jött parancsuralmi rendszernek a már unalomig hangoztatott egyszerű, alacsony származása nem számított, hanem a miniszteri tanácsosi címe volt ingerlő és utánjárás nélkül azonnali hatállyal megvonták a nyugdíját. A Hortobágyra való kitelepítését jóakarói és tisztelői csak nagy nehézségek árán, idős korára való hivatkozással tudták megakadályozni. Tanítványai és tisztelői adták össze a nyugdíját és küldték el postán a címére hónapokon keresztül. Így sikerült elérni, hogy a közösségért annyit tevő embert élete alkonyán megkíméljék attól, hogy e két gyalázatos dologról tudomást szerezzen.

Tanítványok, ismerősök tisztelete, szeretete és az egész erdészszakma elismerése elsöpörte ezeket a szégyenteljes, szakmai- és nemzetellenes megnyilvánulásokat. Napjainkban úgy áll előttünk tisztán életműve, embersége, ahogyan őt Móra Ferenc látta, s kit jogosan nevezett a „szegedi erdők atyjának”.

Ide született, innen Szilárcskányból indult el útjára. Erre az egyszerű szalmatetős parasztházra is érvényesek Petőfi Sándor örökérvényű sorai:

„Szent a küszöb, melyen beléptem én,
Oh szent a szalmakunyhók küszöbe!
Mert itt születnek a nagyok, az ég
A megváltókat ide küldi be!”

Mi, a XXI. századi erdészek elzárán-
dokolunk ide, ebbe az ősi magyar falu-

ba, ehhez a kis házhoz, hogy fejet hajtsunk a nagy erdész emléke előtt. Erős hittel bízunk abban, hogy ez a haza, ez a nemzet megszakítás nélkül továbbra is ontja a nagy tehetségeket, akik képesek és mernek a magyar erdőkért sokat tenni.

Baráti est

A baráti találkozón *Kocsis Mibály* vezérigazgató-helyettes köszöntötte a vendégeket. Majd a vacsora alatt *Bede Fazekas Csaba* és *Rupnik Károly* színművészek, valamint *Bogdán Eszter* adtak esztrádműsort, amely alatt a billentyűs hangszeren *Somogyi Ferenc* játszott. A külföldi vendégek köszöntése után *Magas László* és *Kocsis Mibály* valamennyi helyi csoportnak és a külföldi vendégeknek díszcsomagolású hőveji csipkét adott át. Ugyanebben a figyelmességben részesült a nemrég nyugállományba vonult *Balsay Miklós* és *Kovács Gábor*.

Közgyűlés, Kapuvár, Művelődési Ház

A Himnusz elhangzása után Bősze Bea narrátor felkérte Bede Fazekas Csaba színművészt, aki elszavalta Radnóti Miklós: Himnusz a békéért című versét. Ezután Magas László köszöntötte a meghívott vendégeket.

„A Kisalföldi Erdőgazdaság Részvénytársaság mint a rendezvény házigazdája nevében, tisztelettel köszöntöm Küldöttgyűlésünkön résztvevő minden kedves vendégünket.

Megkülönböztetett tisztelettel köszöntöm *Benedek Fülöp* államtitkár urat, aki mindig nagy odafigyeléssel szívén viseli az erdész-vadásztiarsadalom sorsát.

Köszöntöm *Ivanics Ferenc* urat, a térség országgyűlési képviselőjét, aki egyben a Megyei Közgyűlés alelnöke is és így mindkét minőségében jelentős szerepet vállal szűkebb környezetünk fejlesztésében.

Köszöntöm és köszönetet mondok az otthont adó város Kapuvár polgármesterének, *Bíró Péter* úrnak, aki első pillanattól kezdve nagy lelkesedéssel és segítőkészséggel támogatott bennünket a rendezvény minél sikeresebb lebonyolításában.

Üdvözlöm továbbá *Cserép János* urat, az Országos Erdészeti Egyesület elnökét, aki ezen a rendezvényen inkább házigazda, mint vendég.

Amikor felkérést kaptunk a Vándorgyűlés megrendezésére, minden erdészettünk az általa kezelt erdőket akarta volna a résztvevőknek megmutatni.

Az elmúlt évtizedben, elsősorban a szigetközi erdők és a pannonhalmi dombság erdei voltak az érdeklődés középpontjában. Ezért döntöttünk úgy, hogy megpróbálunk újat mutatni.

A kegyvesztettnek számító nemesnyár-gazdálkodást összekapcsoltuk azzal a tájrehabilitással, amit a hansági vizes élőhelyrekonstrukció jelent. Bepillantást adtunk az évtized folyójának kikiáltott Rába-ártér erdőgazdálkodási problémáira. Igyekeztünk megmutatni a gyenge termőhelyű, cseri talajok erdeinek vadászati célú hasznosítását. Egy érdekes közjóléti feladat, a világörökség részét képező fertődi-Eszterházy kastély erdeinek, az ún. leési erdőnek a kezelése. Itt az elvárások a műemlék részéről, a bécsi schönbrunni erdővel azonos szintűek. Ennek próbálunk megfelelni az ottani támogatás kb. 1%-ból.

Mi erdészek nem feledhetjük, hogy a nekünk kenyeret adó erdőket apáink és nagyapáink ültették. A mi feladatunk pedig az, hogy fiainknak és unokáinknak biztosítsuk a jövőjét. Ezért mindig kiemelten fontosnak érezzük az erdész elődeinkre való emlékezést. Ennek jegyében újítottuk fel Kiss Ferenc szülőházát, helyeztünk el emléktáblát Adamovics László szülőházán, és rendeztünk meg neves erdész elődeink életútját bemutató kiállítást.

Ezen gondolatokat próbáltuk megvalósítani az elmúlt napon. Hogy sikerült-e, azt Önöknek kell eldönteni.

Vándorgyűlésünket a 60 évvel ezelőtt, itt a kisalföldi erdők fái alatt mártírhalált halt, tragikus sorsú költőnk, Radnóti Miklós sírjánál nyitjuk meg.

Tesszük ezt azért is, mert amikor egy évvel ezelőtt felkérést kaptunk a rendezésre, tudtuk, hogy ennek a Vándorgyűlésnek jelentőségét az is emeli,

hogy első alkalommal rendezzük Európai Unió erdészként.

Ennek szellemében választottunk jelmondatot az európai gondolkodású, hazáját hőn szerető költőnkől, Radnóti Miklóstól:

„Himnusz a békéről” című versében írja:

.....„erdeink majd lombosodnak, s bennük jární jó...”

Reméljük, hogy európai uniós tagságunk a gyarapodó „lombosodó” erdőt, erdőgazdálkodást fogja jelenteni, ahol együtt jární jó.

Végezetül, engedjenek meg egy személyes gondolatot. Radnóti „Nem tudhatom...” című versét, diákkorom óta, a hazaszeretet legszebb imájának tartom, ezért amikor az egyik fiam hosszabb időre, egy távoli földrészre utazott, ezzel a verssel ajándékoztam meg, arra kérve őt, hogy ha magányában a hazájára gondol, olvassa el. Tudtam, ha a kívánságomat teljesíti, a vers hazahozza, így is történt.

Budapest, 2004. május 25.

**Dr. Magas László úr
vezérigazgató
Kisalföldi Erdőgazdaság Rt.
9002 Győr, Corvin u. 9.**

Kedves Laci!

Köszönöm a vándorgyűlésre szóló meghívásodat, de azon egészségi állapotom miatt – sajnos – részt venni nem tudok.

Talán nem véletlen, hogy az első – az Európai Unió tagjaként – rendezett Vándorgyűlésnek Te vagy a házigazdája. Az akkori konkrét helyzetben a döntésre hivatott és egymásra váró politikusok mellett végül is Te vágtd át a fél évszázados vasfüggöny drótkerítésének első darabját. Ez éppúgy beletartozik a magyar történelem mellett az erdészet történetébe, mint az 1921. évi ágfalvi csata. Akkor a soproni Főiskola hallgatói megvédték Sopront, most pedig kinyitották - személyeden keresztül – Sopron kapuit nyugat felé.

Szeretettel köszöntöm a Vándorgyűlés résztvevőit, kívánom, hogy a rendezvény sikeres legyen és az erdészek érezzék jól magukat a tágas Európában, amelynek ezer év óta elválaszthatatlan részei vagyunk.

Szeretettel ölel öreg barátod:

Dr. Madas András

Ezután Cserép János egyesületünk elnöke nyitotta meg a közgyűlést.

Ő is aláhúzta annak jelentőségét, hogy az Egyesületnek ez az első vándorgyűlése az EU-ba történt belépés után. Rámutatott, hogy erdőgazdálkodásunk és erdészettudományunk fejlődése európai, elsősorban német minták nyomán indult meg a XVIII – XIX. században. Ám a sajátos önálló magyar vonatkozások már a kezdetektől fogva jelen voltak a gazdálkodásunkban. Hiszen évszázada azt a fenntartható, tartamos erdőgazdálkodást folytatjuk, melynek szükségességét nemzetközi szinten napjainkban alapelvként oly gyakran hangoztatják. Nem is végeztük rosszul a munkát, különben aligha volna annyi értékes, természetközeli erdők, mint amennyivel most bevoztunk az Európai Unióba. A legfontosabb feladatunk – mondta Cserép János, hogy kultúránk, hagyományaink megőrzése mellett érdekeinket is keményen kell képviselni az EU-ban. Beszéde végén az elnök felolvasta azt a levelet, melyet *dr. Madas András*, az OEE örökös tiszteletbeli elnöke intézett *dr. Magas László*hoz.

Ezután Ormos Balázs főtárgyaló olvasta fel az elmúlt közgyűlés óta elhunyt tagtársaink névsorát.

Tisztelt Küldöttközgyűlés, kedves Tagtársak, Vendégeink!

Emlékezzünk most hálával azokra, akik már nem lehetnek közöttünk. Egyesületünk az évenkénti Vándorgyűléseken ezután megemlékezik az elhunyt tagtársainkról, nevük megemlékezésével.

Kérem, állva hajtsunk fejet emlékük előtt.

2003-ban elhunyt tagtársak névsora
Alt György, Bálint József, dr. Barabits Elemér, Barotányi György, Bátor Albert, dr. Bellér Péter, Bessenyei János, Borsodi Zolt, Cebe Zoltán, Gabrielli Oszkár, Garamszegi István, Gergely József, Hegyi András, Horváth Ernő, Jakabffy Ernő, Kiss Zoltán, Kobajda Pál, Kotlár Károly, Lombos Tibor, Monse László, Nagy Zoltán, Németh László, Németh Róbert, Pechtol István, Retkes M. László, Rostás István, Schmidt Rezső, Szabó Róbert, Szekeres János, Szél Tibor, Szilágyi István, Szódi István, Tilcsch György, Tomor Antal, Torkos Ferenc, Varga Józsefné, Varga Tibor, Vidács Attila.

A Kisalföldi Erdőgazdaság Részvénytársaság klopacskaát készítette az emlékezés hagyományát erősítve, melyen az Erdőgazdaság és az Egyesület emblémája és a Vándorgyűlés dátuma kerül

megfaragásra. Köszönjük. A klopacska az Egyesület könyvtárában, annak gyűjteményében őrizzük. (A klopacska egy facső, melyet a selmebányai bányászok hajnalban munkába menetkor ütöttek és a hangra gyülekeztek a bányásztársak. Később a bányásztemetési szertartás eszköze lett.)

Megkülönböztetett figyelem kísérte Benedek Fülöpnek, az FVM közigazgatási államtitkárának üdvözlő beszédét. Mondanivalóját tulajdonképpen három gondolat köré csoportosította.

Felhívta a figyelmet, hogy van már Nemzeti Erdőstratégiánk és Erdőprogramunk, de ahhoz, hogy a tervek megvalósuljanak, szükség van az erdészek munkájára, kötelességtudó közreműködésére is. Emlékeztetett: az erdő tulajdonformájától függetlenül úgy kell a gazdálkodást folytatnia, hogy még jobb erdőt adjunk át utódainknak, mint amilyet mi örököltünk. Tájékoztató arról, hogy az Európai Unió apparátusában Szedlák Tamás erdőmérnök, az FVM Erdészeti Főosztályának erdészeti szak-

értője képviseli majd a magyar erdészetet.

Második gondolatként jelezte, hogy uniós tagságunk új követelményeket támaszt az ágazat irányítással szemben is. Új szervezeti keretekre van szükség, a vezetést decentralizálni kell.

Végül az államtitkár a civil szervezetek fontosságára és szerepük növekedésére hívta föl a figyelmet, kiemelve Egyesületünket.

Ivanics Ferenc, Kapuvár és környékének országgyűlési képviselője is köszöntötte a rendezvényt.

Első alkalom, hogy a Vándorgyűlést európai uniós erdészekként tartottuk. Nikoforos Sivenas, az Európai Bizottság Mezőgazdasági Főigazgatóságának igazgatója, akinek üdvözlését Szedlák Tamás tolmácsolta, és egyben rövid tájékoztatást adott az Európai Unió erdőgazdálkodásáról.

Hölgyeim és Uraim, kedves Vendégek, Elnökség, kedves Kollégák!

Igen, örömmel köszöntöm Önöket a kibővült Európai Unió egyik hivatalos nyelvén: magyarul.

Köszöntöm Önöket a Mezőgazdasági Főigazgatóság Vidékfejlesztési igazgatója, *Nikoforos Sivenas* úr és az F1 Környezetvédelmi és Erdészeti Részlegének vezetője, *Leo Maier* úr nevében is.

Az Európai Unióban az erdőgazdálkodás témakörével legalább 8 intézmény, illetve adminisztrációs részleg, főigazgatóság foglalkozik, amelyek közül a Mezőgazdasági Főigazgatóság felelős az erdészeti stratégia kialakításával, értékelésével, az erdészet vidékfejlesztésen belüli helyzetével kapcsolatos tevékenységek elvégzéséért illetve összehangolásáért. A Mezőgazdasági Főigazgatóság Vidékfejlesztési blokkjában kapott helyet az erdészeti részleg, amely a vidékfejlesztési programokhoz kapcsolódó erdészeti tevékenységekkel, illetve a tagállamok által 2002-ig indított, az erdők légszennyezés és tüzek elleni programjaival is foglalkozik, melyek száma megközelítőleg 50 körül van jelen pillanatban.

A Fejlesztési Főigazgatóság fogja össze az illegális fakitermeléssel és fakereskedelem visszaszorításával foglalkozó közösségi kezdeményezést, mely kérdéskörrel nemcsak európai, hanem nemzetközi szinten is foglalkoznak.

A bővítés jelentős változást, növekedést eredményez az EU erdészeti szektora számára mind az erdőterület növekedésében, ami 20% körüli értéket jelent a korábbi 136 millió hektárról körülbelül 160 millió hektárra, mind az élőfakészletben ami több mint 25%-ot képvisel. Ez a közel 24 millió hektáros növekedés egyben a magánerdő-tulajdonosok számának 3 millióval való növekedését, valamint a magánerdő-tulajdon arányának a jelenlegi 65% körüli szintjéről 60% körüli szintre csökkenését is eredményezi, tekintettel arra, hogy az új tagországokban magasabb az állami tulajdonú erdők aránya. Ez egyben jelzi, hogy a kibővült Uniónak az új körülményeket figyelembe véve kell kialakítani a jövőbeli stratégiákat.

Az EU erdeivel, erdőterületével

kapcsolatban ki kell emelni, hogy a jelenlegi 36%-os erdősültség folyamatosan növekszik, körülbelül 0,3%-os éves növekménnyel.

Igen, itt egy pillanatra meg kell állni, és ismét el kell mondani, hogy annak ellenére, hogy a világban, elsősorban a trópusi térségben az erdőterület folyamatosan csökken, addig Európában – a légkör szén-dioxid-tartalmát megkötő – erdőterület folyamatosan növekszik.

Az erdőre alapozott iparokkal kapcsolatban fontos megemlíteni, hogy az EU a 2. legnagyobb papír- és fűrészáru-termelő a világon, illetve, hogy az EU erdőre alapozott iparának (FBI) termelési értéke 300 milliárd euró körül van, ez pedig 10%-a a teljes feldolgozóipari termelésnek.

Az EU az első importőre és a 3. legnagyobb exportőre az erdészeti termékeknek, mindezt pozitív kereskedelmi mérleg mellett, és egyben a 2. legnagyobb fogyasztója is az erdészeti termékeknek a világon. A foglalkoztatottság szempontjából az erdőgazdálkodás és az erdészeti iparok legalább közvetlenül 2,6 millió munkahelyet jelentenek az Unióban (ez még az EU 15-re vonatkozó adat!).

Mindemellett sajnos évente 350-500 ezer hektár erdő válik a tűz martalékává, elsősorban a mediterrán térségben és kö-

rülbelül az erdők egyharmada károsodott a légszennyezés következtében.

A tagországok, a közösségi rendeletek-re alapozott vidékfejlesztési programjaikban részletezik azokat a feltételeket, amelyek teljesítése esetén támogatásokhoz lehet jutni. Az EU 15 tagállama számára ezek már futó programok, az EU 10 számára ezek éppen beindulás alatt állnak. Miközben jelenleg az új tagországokban a Sapard-programok kezelése, értékelése, valamint a vidékfejlesztési programok minél hamarabbi beindítása a leg sürgetőbb feladat, az Európai Bizottságban már megkezdődött az új, a 2007-2013-ig tartó időszak vidékfejlesztési politikájának kidolgozása.

2003 őszén a „Salzburgi Vidékfejlesztési Konferencián” a Mezőgazdasági Főbiztos *Franz Fischler* felvázolta a főbb elemeit a jövő vidékfejlesztési politikájának, az „élő vidéknek”.

A jövő EU vidékfejlesztési politikájának támogatnia kell a fenntartható fejlődést a vidéki területeinken. A vidéki gazdaság és vidéki közösségek széles körű fejlesztése az, amely alapvető egy élő vidék számára. Ez növelni fogja a vidéki területek vonzóerejét, támogatni a fenntartható fejlődést és egyben új munkahelyeket terem.

A magánerdő-tulajdonosok számára – nem csak az új tagországokban – fontos a társulás, az együttműködés fontosságának felismerése és a vidékfejlesztési programokban való részvétel lehetőségének az aktív keresése, mint pl. ahogy az a LEADER programok során történt.

David O'Sullivan, az Európai Bizottság főtitkára hangsúlyozta, hogy kommunikálni kell a társadalommal az eredményeinkről, mert ahogy az Európai Bizottság sem egy arctalan, távoli, barátságatlan szervezet, úgy például az erdészek sem akarják kiirtani Európa erdeit. Mindenkinek meg kell tennie a saját területén a szükséges lépéseket, mert nincs más, aki megtegye helyette.

Az állami erdőknek fokozottan kell szolgálnia a társadalmi érdekeket, tudni kell bemutatnia a fenntartható erdőgazdálkodás eredményeit és értékeit, adott esetben bekapcsolódva a vidékfejlesztési programokba és háttérrel szolgáltatni az erdők multifunkcionális tulajdonságára épülő magánkezdeményezéseknek. Talán nem kell külön hangsúlyozni annak fontosságát, hogy nem árt, ha az erdészek is tájékoztatják a társadalmat a fenntartható erdőgazdálkodás sajátosságairól, mert ha nem teszik, majd megteszi más, ami nem biztos, hogy a kellő megalapozottsággal történik majd.

Ezután Bösze Bea szóvivő felkérte Olaf von Löwis of Menar erdőmérnök, igazgatót, a Bajor Erdőfel-társai Szövetség elnökét, hogy „Bajor és magyar erdészek az Európai Unióban” című előadását tartsa meg. Helyhiány miatt az előadásból csak az Egyesülettel kapcsolatos bekezdést idézzük.

„Az első magyarországi kapcsolataim 1999 augusztusában kezdődtek, amikor három magyar erdőmérnök kolléga az erdészeti szolgáltatótól az egyesületünkénél járt, hogy tanulmányozza a bajor erdészeti termőhelyfeltárási módszereket. Ezt követően 1999 novemberében néhány bajor kollégával megismerkedtünk Tatabányán az általam igen nagyra becsült dr. Dobroszláv Lajos úrral, és az Önök

igen tisztelt főtitkárával, Ormos Balázs úrral. Ezt számos kölcsönös találkozás követte. Kapcsolatunk csúcspontja volt

az OEE és a bajor egyesület közötti „Együttműködési szerződés” aláírása 2002. április 12-én Tatabányán. Ezután következett 2003. augusztus 13-án Veszprémben ennek a megállapodásnak a továbbfejlesztése. Ezt az érvényes szerződést Veszprémben Sepp Spann, egyesületük elnöke is aláírta. Spann úr maga is erdőtulajdonos és földbirtokos – számos egyéb beosztása mellett – a Bajor Erdőgazdasági Iskola elnöke, a Bajor Erdőbirtokosok Szövetségének elnökhelyettese és a Rosenheimi Erdőbirtokosági Társulat elnöke. Rajtam keresztül szívélyes üdvözetét küldi az OEE minden tagjának és személyes barátainak. Szívesen eljött volna, de éppen a mai napon neki kell megnyitni az új Kelheimi Erdőgazdasági Iskolában a „nyitott kapuk napját”.

Szünet után Bogdán József, a díjbizottság elnöke olvasta fel a kitüntetettek névsorát, majd Répászky Miklós díjbizottsági tag ismertette a kitüntetettek szakmai életútját.

Elismerő oklevelet kapott:

Adorján Rita, Bánszegi József, Bubán István, Fenyősiné dr. Hartner Anna, Gy. Szabó Pál, Huiber János, Kuslics Péter, dr. Lengyel László, Menyhárt Pál, Rózsa Imréné, Naszvadi Dénes, Stubán Árpád, Szamosi Ferenc, Szélesné Mezei Erzsébet, Nádi János.

